

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЕСТЕТОТЕРАПІЇ У ЗМІСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Ольга Андріївна Федій

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Анотація. У статті представлений організаційно-змістовий контент професійної підготовки фахівців початкової та дошкільної освіти до використання сучасних естетотерапевтичних технологій організації суб'єкт-суб'єктних відносин в діаді «педагог – дитина». Доводиться доцільність та ефективність побудови інтерактивного естетизованого педагогічного процесу у якому комфортно відчують себе усі його учасники. Підкреслюється виключна роль креативного потенціалу особистості дитини дошкільного та молодшого шкільного віку у її індивідуально-творчому становленні й розвитку.

Ключові слова: інтерактивні педагогічні технології, естетотерапія, професійна підготовка фахівців початкової і дошкільної освіти, творчий потенціал особистості, психологічно комфортне освітнє середовище.

Abstract. In the scope of the article, the contents of professional training of primary and preschool education teachers for the use of modern aesthetotherapeutic technologies for the organization of subject-subject relations in the dyad «teacher-child» is represented. The appropriateness of using innovative methods and approaches toward aesthetotherapeutic education along the traditional forms and methods of organizing educational space (such as lectures, practical, independent work, counseling, work with textbooks, scientific literature, Internet resources, etc.) is demonstrated. The innovational methods are the following: didactic aesthetic therapy training, interactive methods, vitagenic technologies, pedagogical narrative, pedagogical supervision, etc.

The integrative use of traditional and modern forms and methods in aesthetotherapeutic education in the process of preparing teachers for the use of the means of aesthetotherapy in their professional activity corresponds the main idea and the core postulate of the aesthetotherapy – creating a psychologically-comfortable educational environment, in which all participants in the pedagogical process are provided with the possibility for self-development, self-actualization, and self-representation.

Key words: interactive pedagogical technologies, aesthetotherapy, professional training of primary and preschool education specialists, the creative potential of personality, psychologically comfortable educational environment.

INTERACTIVE TECHNOLOGIES OF AESTHETOTHERAPY IN THE TRAINING CONTENTS FOR PRESCHOOL AND PRIMARY EDUCATION TEACHERS

Olga Fediy

Перехід до інноваційних технологій, форм і методів організації навчально-виховного процесу, реалізація вищою школою України ідей Болонського процесу, орієнтація на найбільш ефективний, особистісно орієнтований шлях розвитку освіти в цілому визначаються найважливішими завданнями сучасної вітчизняної системи освіти, що активно впливають на визначення методичних основ естетотерапевтичної освіти педагога початкової та дошкільної ланок освіти [9, с. 433; 10]. Водночас вітчизняна класична педагогічна теорія й практика, досвід української народної педагогіки мають у своєму психолого-педагогічному дидактичному арсеналі продуктивні здобутки з питань організації педагогічного простору та його методичного забезпечення.

Сучасний стан вивчення категорії «технологія навчання» та суміжних з нею категорій «форма навчання» та «метод навчання» багатьма дослідниками характеризуються як «недостатньо визначені». Фігурує велика кількість різноманітних підходів до їх класифікації та визначення взаємозв'язку між цими категоріями. Активні дискусії навколо змістового наповнення, визначення та класифікації методів та форм у вітчизняній та зарубіжній науці почалися ще з середини 50-х років минулого століття (Ю. Бабанський, М. Данілов, І. Зверев, Д. Лордкіпарідзе,

М. Махмутов, Є. Перовський, М. Скаткін та ін.). Суттєвий розвиток організаційно-змістового складника педагогічної дії був зафіксований у науковому дискурсі з появою так званих інтерактивних освітніх технологій, які, у свою чергу, окреслили новітню проблематику в організації навчання креативної особистості в інтер-активності самого навчального процесу (Н. Соосаар, Н. Замкова, О. Пометун, Л. Пироженко, Г. Сиротенко та ін.). На сьогодні вчені-дидакти визначають метод як складне, багатоелементне утворення, у якому знаходять відображення об'єктивні закономірності, цілі, зміст; принципи, форми й технології навчання. Цей об'єктивний діалектичний зв'язок форм, методів та технологій у навчальному процесі дозволяє нам розглядати систему підготовки педагогів до використання естетотерапевтичних засобів у професійній діяльності, використовуючи тріаду «форм, методів та технологій у навчанні» як таку, що має лише умовне розрізнення та пов'язана з організацією цілеспрямованої змістової діяльності викладача та студента: форма – як організація-конструювання зовнішнього порядку, метод – як спосіб організації процесу «передавання-здобуття» знань, умінь та навичок, технологія – як педагогічний сценарій алгоритму педагогічних дій викладача в організації та формуванні певних професійних компетенцій майбутніх фахівців.

Метою статті є вивчення доцільності та ефективності побудови інтерактивного естетотерапевтичного педагогічного процесу в закладі вищої освіти під час формування ключових професійних компетенції у майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти.

На підставі вивчення теоретико-методологічних засад організації ефективного освітнього середовища вважаємо, що при остаточному підборі певних технологій естетотерапевтичної освіти сучасних педагогів мають враховуватися такі чинники: змістова специфіка естетотерапії як складової особистісно орієнтованої педагогічної парадигми формування повноцінної сучасної особистості; новітні підходи в розробці та впровадженні педагогічних технологій та інноваційних форм і методів навчання, зовнішні чинники євроінтеграції вітчизняної системи освіти; сучасні реалії вітчизняної вищої педагогічної освіти: її класичні здобутки та досвід української народної педагогіки.

Оскільки основними учасниками педагогічного процесу виступають педагог та учень (викладач та студент), то й питання

формоорганізації цього процесу стосується саме їх інтерактивної взаємодії. Тому в науковий обіг запроваджується визначення категорії «форма» як «варіанта безпосереднього й опосередкованого педагогічного спілкування між тими, хто вчить, і тими, хто вчиться, у навчально-виховному процесі» [14, с. 180]. Категорія «метод» у цьому контексті має визначення «упорядкованого способу взаємопов'язаної діяльності вчителя та учнів для досягнення мети певного навчально-виховного завдання» [18, с. 185]. З цієї точки зору, кожний метод навчання органічно включає в себе роботу педагога, що навчає (виклад, пояснення тощо), та організацію активної навчально-пізнавальної діяльності тих, хто навчається. Безпосереднє спілкування частіше всього відбувається в парній формі організації заняття («студент – студент», «викладач – студент»). Групова форма навчання має два різновиди: фронтальна (робота викладача з групою) та бригадна (робота викладача з підгрупою). Спілкування кожного з кожним та по черзі в парах змінного складу (за М. Скаткіним), або в діалогічних парах (за А. Рівіним), або в динамічних парах (за А. Границькою) становить колективну форму організації занять. Аналогічну класифікацію форм спілкування як «формооснови» самого процесу навчання пропонує В. Дьяченко. Він виділяє чотири форми спілкування і чотири відповідних форми організації навчання: парна форма навчання (парне спілкування), групова форма навчання (групове спілкування), колективна форма навчання (спілкування в динамічних парах) та індивідуально-уособлене навчання (самостійна робота, опосередковане спілкування) [8, с. 19]. Ця класифікація організаційних форм навчання, на думку Л. Хомич, становить інтерес «з точки зору управління процесом формування особистісних якостей майбутніх учителів. Їх поєднання в певну систему сприятиме гуманізації відносин між суб'єктами педагогічного процесу» [19, с. 271]. Подібна позиція максимального врахування індивідуально-особистісного чинника становлення педагога у процесі навчання, активізація його сутнісних сил через багатогранність провідної педагогічної діяльності – спілкування – повністю збігається з основними концептуальними положеннями естетотерапевтичної особистісно орієнтованої парадигми. Визнані естетотерапією гуманність стосунків, творче саморозкриття учасників педагогічного процесу, індивідуалізація тощо складатимуть органічну змістову єдність із зазначеними формами навчання у процесі підготовки педагога до використання ним засобів естетотерапії у професійній діяльності.

На означених структурних організаційних формах (індивідуальна, парна, групова та колективна) будуються конкретні організаційні форми «лекційно-семінарської системи навчання» (А. Алексюк) у вищій школі: лекції, практичні, семінари, лабораторні заняття, спецкурси, спецсемінари, педагогічна практика, самостійні та індивідуальні заняття, а також різні форми організації науково-дослідницької діяльності студентів: реферати, курсові, дипломні роботи. Усі ці форми навчання вважаються традиційними для вітчизняної педагогічної школи. До їх використання в підготовці педагогів до естетотерапевтичної діяльності висуваються вимоги щонайбільш повного дотримання принципів особистісно орієнтованого навчання та максимального забезпечення комфортними умовами спілкування та педагогічної взаємодії викладача й аудиторії, що відповідають основній філософсько-педагогічній ідеї естетотерапії. Керуючись цими вимогами, охарактеризуємо педагогічні умови кожної із організаційних форм.

Лекція(від лат. *lectio* – читання), одна з провідних форм навчального процесу й одночасно метод навчання і виховання у вищій школі, в основному призначена для засвоєння теоретичного матеріалу [9, с. 447]. Специфіка змісту новітніх для сучасної педагогіки курсів з естетотерапії полягає в досить високому мотиваційно-стимулюючому ефекті: він викликає жвавий інтерес до проблеми створення психологічно-комфортних умов навчально-виховного процесу і стійке прагнення студентів до пошуку необхідної інформації та науково-теоретичних пояснень більшості практично-експериментальних даних; як наслідок – широке використання здобутих знань на практиці й продовження розробки тем на рівні науково-дослідної діяльності (написання курсових робіт, наукових статей, дипломне, магістерське та кандидатське дослідження). Тому особливого значення в організації та проведенні лекції з курсів естетотерапії набуває певна актуалізація деяких функцій лекції. Так, якщо в класичному варіанті вимог до лекції на перше місце висуваються три основні функції: інформаційна (викладання необхідної інформації), стимулююча (викликає інтерес до теми), виховуюча та розвиваюча (дає оцінку явищам, розвиває мислення) [15], то у викладанні дисциплін з естетотерапії на перше місце висуваються пояснююча (спрямована перш за все на усвідомлення основних понять науки) та переконуюча (з акцентом на науковій системі доведення впливу тих чи інших засобів

естетотерапії на емоційно-чуттєвий стан дитини) [2]. Важливими для лекцій з естетотерапії стають функції систематизації та структурування всього масиву знань цієї новітньої для вітчизняної школи дисципліни [16, с. 195].

У відповідності до способів викладення матеріалу, як показало експериментальне дослідження, найбільш ефективними видами лекцій з естетотерапії є проблемна лекція, лекція-діалог (бінарна), лекція-дискусія, лекція-консультація, лекція-прес-конференція [6, с. 103-104]. Ключовим принципом активізації пізнавальної діяльності студентів практично в усіх названих видах лекцій є принцип проблемності. У першу чергу він реалізується на власне проблемній лекції, яку часто окреслюють як «нетрадиційна» форма проведення лекцій. Існує декілька методів та прийомів проблемного викладу лекційного матеріалу: шляхом демонстрації перед студентами зразків пошукової діяльності (викладач сам формулює проблему й сам її розв'язує, тобто показує студентам «ембріологію істини» (за О. Герценом); ознайомлення студентів з існуванням різних точок зору, з незавершеністю розв'язання окремих проблем; постановка в лекції питань типу парадоксів із чітко визначеними протиріччями; запровадження до тексту лекцій проблемних завдань з демонстрацією кількох варіантів їх можливого розв'язання; постановка в лекції питань, що вказують студентам на брак їхніх знань або способи розв'язання проблеми з метою викликати інтерес до подальших самостійних пошуків [1, с. 461]. Успішність у досягненні мети проблемної лекції з естетотерапії забезпечуватиметься взаємодією викладача і студента. Основне завдання викладача полягає не лише в передачі інформації, а й у залученні студентів до об'єктивних протиріч у розвитку наукового знання з основ естетотерапевтичної складової процесу формування повноцінної особистості та до способів їх розв'язання психолого-педагогічною наукою. У взаємодії із викладачем студенти отримують нові знання, осягають теоретико-практичні особливості своєї педагогічної професії.

Стиль спілкування викладача зі студентами на проблемній лекції з естетотерапії має відповідати таким педагогічним умовам: викладач входить у контакт зі студентами не як «законотворець», а як співрозмовник, який прагне поділитися з ними власними знаннями; викладач не тільки визнає право студента на власне судження, але й зацікавлений у ньому; нове знання виглядає істинним не тільки через авторитет викладача, ученого або автора

підручника, але й через доведеність його істинності системою суджень; матеріал лекції включає обговорення різноманітних точок зору на вирішення навчальних проблем, відтворює логіку розвитку науки, її зміст, показує способи вирішення об'єктивних протиріч в історії науки; спілкування зі студентами будується таким чином, аби підвести їх до самостійних висновків, зробити співучасниками процесу підготовки, пошуку та знаходження шляхів розв'язання протиріч, створених самим викладачем; викладач формулює питання до пропонованого ним матеріалу та відповідає на них, викликає запитання у студентів та стимулює самостійний пошук відповідей на них по ходу лекції, домагається того, щоб студенти мислили разом із ним.

Здатність до самостійного мислення формується у студентів у процесі їхньої активної участі в різних формах живого спілкування. Для цього лекції проблемного характеру з естетотерапії необхідно доповнювати практичними заняттями, що організовуватимуться у вигляді дискусій та діалогічних форм самостійної сумісної роботи студентів.

Семінарські заняття (від лат. *seminarium* – розсадник) – у сучасній вищій школі є одним з основних видів практичних занять із гуманітарних наук. Найбільш ефективними видами семінарських занять з естетотерапії є семінар-бесіда, семінар-заслуховування, семінар-диспут (проблемний семінар), тематичні та орієнтовані семінари. Вибір виду проведення семінарського заняття здійснюється викладачем відповідно до об'єктивних умов навчально-виховного процесу, серед яких найбільш важливими є: контингент студентів, загальний інтелектуально-творчий потенціал академічної групи, психолого-педагогічна спеціалізація тощо. Лабораторні (від лат. *labor* – праця, робота, складність) заняття інтегрують теоретико-методологічні знання та практичні вміння й навички студентів у єдиний процес діяльності навчально-дослідницького характеру в умовах, наближених до реальної професійно-педагогічної діяльності. Основною дидактичною метою лабораторних занять з естетотерапії є експериментальне підтвердження засвоєних під час лекційно-семінарських занять теоретичних положень, оволодіння технікою експерименту, умінням вирішувати практичні завдання шляхом постановки дослідів, формування практичних умінь роботи в різних естетотерапевтичних психолого-педагогічних техніках, з різними засобами естетотерапевтичного впливу на особистість: слово,

поетичне слово, музичні звуки, барви, пісок, танцювальні рухи тощо. Часто такі заняття «дублюють» елементи арт-терапевтичних сесій. Вони можуть проводитись у кабінетах естетотерапії зі спеціальним обладнанням (мультимедіа, відеопроєктор, магнітофон, іграшки, пісочниця тощо) або на навчально-дослідних майданчиках дитячих садків, шкіл та закладів додаткової освіти. Експеримент у його сучасному трактуванні відіграє все більшу роль в підготовці педагогів, які повинні мати навички практично-дослідницької роботи з перших кроків своєї професійної діяльності. Особливу роль при цьому мають сумісні групові роботи, у які доцільно проектувати педагогічні суб'єкт-суб'єктні відносини. Максимальний ступінь наближення до реального педагогічного процесу досягається при проходженні студентами різного типу педагогічних практик.

Досить ефективними інноваційними формами та методами у підготовці педагогів до естетотерапевтичної діяльності є вітагенні технології, що мають свій специфічний варіант застосування у психотерапії – нарративний підхід у роботі з клієнтами. Основа ідея педагогічного нарративу полягає в актуалізації індивідуально-особистісного начала, вербалізації внутрішніх переживань та почуттів людини, звернення до її емоційно-естетичних реакцій на оточення як до предмету особливої уваги педагога у процесі організації навчально-пізнавального середовища.

До вітагенних технологій, що мають використовуватися у процесі естетотерапевтичної підготовки студентів (педагогів) відносимо прийом стартової актуалізації власного педагогічного досвіду та метод голографічної проєкції [4; 12, с. 294-301; 13]. Прийом стартової актуалізації власного педагогічного досвіду передбачає з'ясування того запасу педагогічного та особистісного досвіду, яким володіє студент (педагог), перш ніж він отримує необхідний запас освітніх знань. Типовим питанням для такого прийому є таке: «Що Ви знаєте про засоби естетотерапії у педагогічному процесі?». Згідно з розробленими російськими вченими (А. Белкін, В. Кукушин та ін.) теоретичними засадами [12, с. 296], ефективність цього прийому забезпечується такими умовами: відповідністю поставлених завдань на актуалізацію власного педагогічного досвіду віковим, особистісним та професійним можливостям студентів (педагогів); форма актуалізації також має відповідати віковим, особистісним та професійним можливостям студентів (педагогів); будь-яка форма актуалізації

вітагенного досвіду студента (педагога) обов'язково повинна супроводжуватися ситуацією успіху та створювати для учасників підготовки оптимістичну перспективу [5]. Для працюючих педагогів важливим елементами організації навчально-пізнавальної діяльності може стати метод голографічної проєкції (А. Белкін, В. Кукушин А. Менегетті). Цей метод завбачує актуалізацію педагогом тієї вітагенної інформації, яку він отримує з інших додаткових джерел: досвіду інших людей (колег, учнів тощо), книг, ЗМІ, наукових даних, контактів з фахівцями різних психолого-педагогічних та медичних наукових галузей, творів мистецтва тощо. Основне коло проблем, що вирішується під час навчання педагогів за цією технологією окреслюється такими питаннями: «Що дратує людину у сучасному світі?», «Яким чином людина позбавляється негативних емоційно-чуттєвих переживань, як долає стреси?», «Як зазвичай долає свій поганий настрій малеча, діти-школярі, учні та вчителі?», «Що найчастіше стає причиною виникнення негативних емоцій у педагогів та учнів? Чому?», «Що непокоїть мене особисто в житті та створює для мене негативний фон?», «Як повожусь я сам, коли буває досить важко?», «Чи є в мене свої власні «рецепти» подолання негативних душевних переживань?».

В такій спосіб, згідно з концепцією теоретика вітагенної педагогіки А. Белкіна, «досвід життя» (у тому числі й досвід власної педагогічної діяльності) переходить у більш високий рівень життєвого здобутку – «життєвий досвід» (відповідно – життєвий педагогічний досвід). Останній являє собою вітагенну інформацію, що стає здобутком особистості та відкладається у довготривалу пам'ять, у стан постійної готовності до актуалізації в адекватних умовах. «Це сплав думок, почуттів, вчинків, що прожиті людиною та стали для неї самодостатньою цінністю» [12, с. 295].

Проголошення головних завдань естетотерапевтичного впливу на особистість – створення комфортного психолого-педагогічного середовища та надання суб'єктам педагогічного процесу можливості творчої самореалізації – органічно узгоджується з ідеєю постійної активної взаємодії викладача та студента в інтерактивних методиках, що застосовуються у навчально-виховному процесі у вищій школі та в умовах післядипломної освіти. Розглянемо теоретико-методичні аспекти організації ефективного викладання курсів з естетотерапії у процесі підготовки майбутніх педагогів на засадах використання психолого-педагогічного потенціалу ключових технологій інтерактивного навчання. Як засвідчують

науковці, метою застосування інтерактивних методів у процесі вивчення є створення комфортних умов, у яких усі студенти взаємодіють між собою. На заняттях створюється можливість обговорення різноманітних проблем, доведення, аргументування власного погляду. Відтак досягається подвійний педагогічний ефект у процесі опанування основ естетотерапії: через зміст самого курсу та через форму його викладання. Інтерактивна робота має свої *принципи* організації навчання й виховання, що також створюють естетотерапевтичний ефект комфортності та зручності для її учасників: одночасна позитивна взаємодія, однакова участь у виконанні завдань та індивідуальна відповідальність [11, с. 6]. Інтерактивні методи викладання, що пропонують педагогам Н. Соосаар, Н. Замкова, були розроблені в рамках міжнародного проекту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення» [17]. Основним завданням проекту є запровадження у традиційну навчально-виховну систему педагогіки таких універсальних методів, які б розвивали критичне мислення учнів усіх вікових щаблів, незалежно від предмета, що його вивчають. На першочерговості розвитку саме критичного мислення в інтерактиві наполягають і вітчизняні дослідники цієї педагогічної інновації (О. Пометун, Л. Пироженко, Г. Сиротенко та ін.). Проте багаторічний досвід викладання курсів з естетотерапії дозволив нам отримати певні результати, що свідчать про ефективність запровадження інтерактиву з метою розвитку й ряду особистісно-духовних та професійно-педагогічних. Призначення інтерактивного навчання, на нашу думку, полягає в тому, щоб не лише здобути знання, а й усвідомити цінність інших людей. При інтерактивному навчанні в освітньому процесі змінюються наголоси на позиції викладача та студента. Викладач виступає в ролі організатора, лідера групи студентів, де і студент, і викладач стають рівноправними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, уміють і здійснюють.

Залучаючи студентів до активних дискусій та взаємодії один з одним, викладач активізує процес мислення. Студенти при цьому виступають у ролі незалежних суб'єктів навчання зі своєю, визнаною іншими, власною точкою зору і розумінням навколишнього світу, що створює естетотерапевтичний ефект внутрішнього комфортного стану, гармонійності у стосунках з оточенням. У такий спосіб усувається традиційний для педагогічної практики сьогодення стан розподілу учасників педагогічного процесу на дві, по суті, протилежні (за своїми базовими функціями)

спільноти: тих, хто навчає (викладає, знаходиться в домінуючому активному стані) та тих, хто вчиться (засвоює готові знання у пасивно-репродуктивному режимі).

Досліджуючи позитиви інтерактивних методів навчання з погляду фізіології центральної нервової системи, О. Баєва підкреслює вплив інтерактиву на синхронізацію потенціалів різних структур головного мозку та виділяє п'ять базових характеристик, що фіксують основні переваги такої методики [3]. У цих характеристиках міститься й ідея безпосереднього естетотерапевтичного впливу на учасників педагогічного процесу: активізація емоцій та свідомості, розвиток емоційного інтелекту [7], формування комунікативних навичок, засвоєння великої інформації у розслабленому стані, активізація обох півкуль головного мозку, що забезпечують активізацію. Водночас, інтерактивний процес засвоєння естетотерапевтичних знань, умінь та навичок базується на використанні саме естетотерапевтичного досвіду майбутніх педагогів. Найбільш ефективними інтерактивними технологіями, що забезпечують необхідну взаємодію викладача зі студентами під час викладання курсів з естетотерапії, є: ретроспективний аналіз власного «Я», технологія «Шерінг», «Моя дитяча іграшка», «Улюблена гра мого дитинства» та «Моя дитяча пісня», що проводяться на базі основних методик «Коло ідей» та «Мікрофон»; базові методики «Карусель» та «Дебати» під час вивчення окремих тем з арт-терапії (музикотерапія, танцювальна терапія, ізотерапія тощо). Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор і спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Активність студентів (педагогів) під час вивчення ними матеріалу курсів з естетотерапії створює особливу атмосферу зацікавленості, захопленості процесом, жвавості, життєтворчості, у якій практично кожний може знайти можливість власного самовираження та самоствердження. Така діяльність активізує мислення студентів (педагогів), поглиблює їх знання предмета та підвищує професійний інтерес. Використання інтерактиву в ході занять знімає нервові навантаження суб'єктів педагогічного процесу та допомагає встановленню емоційних міжособистісних контактів. Ефективність роботи в групах залежить насамперед від того, наскільки кожний член групи усвідомлює важливість роботи разом та взаємодії через взаємодопомогу. Це породжує прагнення робити все можливе для досягнення успіху

групи в цілому й усвідомлення кожним, що без його особистого успіху не можна досягти поставленої мети. За таких умов всі члени групи відчують себе пов'язаними один з одним, що формує позитивну взаємозалежність.

Особливе значення в організації естетотерапевтичної підготовки педагогів має така форма організації сумісної діяльності як педагогічна супервізія. Це практика індивідуального навчання та консультування найбільш обдарованих студентів (педагогів), їхнє індивідуальне навчання та професійне виховання. Такий супровід стає необхідним, коли треба проаналізувати та оцінити набутий індивідуальний досвід, у форматі індивідуальної роботи з педагогом-естетотерапевтом. В такий спосіб студент отримує можливість працювати деякий час, знаходячись під контролем досвідченого фахівця й мати можливість консультування з ним в режимі «он-лайн». Корекція та навчання основам естетотерапії у цій інноваційній методиці логічно інтегруються в площині індивідуальної роботи студента (педагога). Вагомим у процесі навчання основам естетотерапії з використанням педагогічного супервізорства є той факт, що ця новітня форма організації навчально-виховного процесу забезпечує водночас три ланки інформаційних взаємовідносин між студентом (педагогом), супервізором та самою інформацією, що опановується: актуалізуються дані працюючого педагога про особливості організованого ним естетотерапевтичного процесу, обговорюється сама естетотерапевтична технологія, оновлюється інформація про неї та сам супервізор має можливість отримувати та доповнювати власний педагогічний та естетотерапевтичний досвід (Д. Джейкобс). Окрім цього, методика педагогічного супервізорства дозволяє значно знизити відсоток психолого-педагогічних помилок під час реалізації педагогами завдань естетотерапії у реаліях педагогічного процесу (О. Дзятковська).

Отже, представлені традиційні та інноваційні форми та методи організації естетотерапевтичної освіти педагогів висвітлюють специфіку організації цієї підготовки з урахуванням особливостей естетотерапії та на основі використання сучасних традицій та інновацій у педагогіці вишів.

Аналіз сучасної системи протиріч у психолого-педагогічному процесі формування цілісної, самобутньої, унікальної творчої особистості та новітній рівень розуміння особистісно орієнтованої освіти виявив нагальну необхідність упровадження естетотерапевтичного компонента в підготовку педагогів, що

організують навчально-виховний процес у сучасному освітньому закладі.

Естетотерапія визначається як самостійна галузь психолого-педагогічних знань про створення психологічно комфортних умов для творчого розвитку особистості, у яких відбувається гармонізація внутрішнього стану людини та активізується її внутрішній креативний потенціал. Це новітній напрям розвитку науки і практики виник як потреба професійного протистояння педагогів та психологів негативним, руйнуючим духовно-емоційну та психофізичну природу людської особистості чинникам та створення психологічно захищеного, гармонізуючого педагогічного простору.

Відтак стає очевидним доцільність використання у естетотерапевтичній освіті педагогів поряд з традиційним формами та методами організації освітнього простору (лекції, практичні, самостійна робота, консультування, робота з підручником, науковою літературою, Інтернет-ресурсами тощо) ряд новітніх інноваційних форм та методів як-от: дидактичний естетотерапевтичний тренінг, інтерактивні методики, вітагенні технології, педагогічний нарратив, педагогічна супервізія тощо. Інтегративне використання традиційних та новітніх форм і методів в естетотерапевтичній освіті відповідатиме та проектуватиме у самому процесі підготовки педагогів до естетотерапевтичної діяльності основну ідею естетотерапії – створення психологічно комфортного освітнього середовища у якому надається можливість повноцінного творчого самовияву усім учасникам педагогічного процесу.

Література:

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : [підруч. для студ., аспір.] / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Бадмаев Б. Ц. Методика преподавания психологии / Б. Ц. Бадмаев. – М. : ВЛАДОС, 2001. – 304 с.
3. Баева О. Фізіологічні засади інтерактивних методів навчання менеджменту / О. Баева. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.personal.in.ua/articie.php?id=331>
4. Белкин А. С. Теория и практика витагенного обучения с голографическим методом проекции / А. С. Белкин // Школьные технологии, 1997. – № 4. – С. 3–12.
5. Белкин А. С. Ситуация успеха. Как ее создать : [кн. для учителя] / А. С. Белкин. – М. : Просвещение, 1991. – 176 с. – (Мастерство учителя : идеи, советы, предложения).
6. Бордовская Н. В. Педагогика : [учеб. для вузов] / Н. В. Бордовская, А. А. Реан. – СПб. : Питер, 2000. – 304 с. – (Серия «Учебник нового века»).

7. Бхарвани Гиту. Важнее, чем IQ! EQ : эмоциональный интеллект. Тренинг «Секретного интеллекта», который дает эффективность в любом деле / Гиту Бхарвани. – СПб : Прайм-Еврознак, 2009. – 224. – (Лучшие психотехники мира).
8. Дьяченко В. К. Сотрудничество в обучении: О коллективном способе учебной работы : [кн. для учит.] / В. К. Дьяченко. – М. : Просвещение, 1991. – 192 с.
9. Енциклопедія освіти / [гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с. – (Акад. пед. наук України).
10. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії : [монографія] / І. А. Зязюн. – К. ; Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. – 608 с.
11. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи / [упоряд. : Стрибна О.В., Соценко А.О.]. – Х. : Вид. група Основа, 2006. – 176 с.
12. Кукушин В. С. Теория и методика обучения / В. С. Кукушин. – Ростов н/Д. : Феникс, 2005. – 474 с. – (Высшее образование).
13. Менегетти А. Онтопсихологическая педагогика. / А. Менегетти. – М. : ННБФ Онтопсихология, 2007. – 480 с.
14. Педагогический энциклопедический словарь / [гл. ред. Б. М. Бим-Бад ; редкол. : М. М. Безруких, В. А. Болотов, Л.С. Глебова и др.] – М. : Большая Рос. энцикл., 2003. – 528 с.
15. Пидкасистый П.И. Искусство преподавания : первая книга учителя / П. И. Пидкасистый, М. Л. Портнов. – [2-е изд.]. – М. : Пед. общ-во, 2001. – 212 с.
16. Смирнов С. Д. Педагогика и психология высшего образования : от деятельности к личности / С. Д. Смирнов. – М. : Академия, 2005. – 400 с.
17. Соосаар Н. Интерактивные методы преподавания. Ч.1. Настольная книга преподавателя / Н. Соосаар, Н.Замковая. – СПб. : Златоуст, 2004. – 188 с.
18. Харламов И. Ф. Педагогика : [учеб. пособ.] / И. Ф. Харламов. – [4-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Гардарики, 2002. – 519 с.
19. Хомич Л. О. Система психолого-педагогічної підготовки вчителя початкових класів: дис. ... доктора педагогічних наук : 13.00.04 / Хомич Лідія Олексіївна. – К., 1998. – 442 с.